

KARDINAAL ROBERT SARAH
IN GESPREK MET NICOLAS DIAT

**Het wordt avond,
de dag loopt reeds ten einde**

uitgeverij
Betsaida

De Boog

Inhoud

Ach, Judas Iskariot!	9
----------------------	---

DEEL I

De spirituele en religieuze ineenstorting

1	De geloofscrisis	25
2	De crisis van het priesterschap	63
3	De crisis van de Kerk	105
4	De <i>acedia</i> en de identiteitscrisis	147

DEEL II

De gedegradeerde mens

5	De haat jegens de mens	185
6	De haat jegens het leven	223

DEEL III

De teloorgang van de waarheid, de morele decadentie en de politieke dwalingen

7	Waar gaat het heen met de wereld?	249
8	Haat, hoon en cynisme	261
9	De crisis van Europa	269
10	De dwalingen van het Westen	281
11	Meedogenloze vijanden	297
12	Het zogenaamde 'geëmancipeerde' leven met zijn bedrieglijke verleidingen	309
13	De teloorgang van de moed en de dodelijke droombeelden over een 'ideale wereld'	317
14	De uiterlijke schijn van de postmoderne democratieën en de ware aard van het kapitalisme	335
15	De begrafenismars van de decadentie	351
16	Godsdienstvrijheid	359

DEEL IV

Hoe kunnen we weer hoop krijgen?

De beoefening van de christelijke deugden

17	God opent zijn hand	373
18	Wat moeten we doen?	395
	Laat niets mij verontrusten	427
	Bibliografie	431

Inleiding

Ach, Judas Iskariot!

'Als zij zwijgen, zullen de stenen roepen.'

Luc 19,40

'Een verrader is een man die vloekt en liegt.'

William Shakespeare, *Macbeth*

Waarom moet ik nogmaals het woord nemen? In mijn laatste boek nodigde ik u toch uit tot stilte? Ik kan echter niet meer zwijgen. Ik mag niet meer zwijgen. De christenen zijn de weg kwijt. Elke dag bereikt mij overal vandaan het geroep om hulp van mensen die niet meer weten wat ze moeten geloven. Iedere dag ontvang ik in Rome ontmoedigde en gekwetste priesters. De Kerk maakt de 'donkere nacht'¹ door. Het mysterie van het onrecht houdt haar in zijn greep en maakt haar blind.

Elke dag krijgen wij de meest verschrikkelijke berichten. Er gaat geen week voorbij of er komt weer een geval van seksueel misbruik aan het licht. Voor ons is elke onthulling hartverscheurend, want wij zijn kinderen van de Kerk. Zoals de heilige Paulus VI al zei: 'Wij worden omgeven door de rook van Satan'. De Kerk zou een plaats van licht moeten zijn, maar is een schuilhoek geworden voor wat duister is. Ze zou een veilig en vredig familieverblijf moeten zijn, maar ze is nu verworden tot een rovershol! Hoe kunnen we verdragen dat er bij ons, in ons midden, roofdieren zijn

---

¹ Als bedoeld door de heilige Johannes van het Kruis.

binnengedrongen? Er zijn genoeg trouwe priesters die zich dag in dag uit gedragen als herders die aandacht hebben voor hun kudde, als milde vaders, als krachtige leidsmannen, maar sommige mannen Gods zijn instrumenten geworden van de Boze. Ze hebben geprobeerd de ziel van de allerkleinsten te bezoedelen. Ze hebben het evenbeeld van Christus naar beneden gehaald, dat aanwezig is in ieder kind.

Priesters over de gehele wereld voelen zich vernederd en verraden door al die wantoestanden. In navolging van Jezus doorleeft de Kerk het mysterie van de geseling. Haar lichaam wordt in stukken gescheurd. Wie zijn toch degenen die haar slaan? Juist diegenen die van haar zouden moeten houden en haar zouden moeten beschermen! Jawel, ik durf de woorden van paus Franciscus tot de mijne te maken: 'Het mysterie van Judas waart rond door onze tijd'. Het mysterie van het verraad sijpelt door de muren van de Kerk. Het misbruik van minderjarigen brengt dit op de meest afschuwelijke wijze aan het licht. We moeten echter de moed hebben om onze zonden recht in het gezicht te kijken: dit verraad werd voorbereid en veroorzaakt door vele andere vormen van verraad die niet zo zichtbaar zijn, subtieler dus, maar niet minder diepgaand. Al sinds lange tijd beleven wij het mysterie van Judas. Wat nu zo duidelijk aan het licht komt, heeft diepgaande oorzaken, en we moeten de moed hebben om die op een heldere manier aan de kaak te stellen. De crisis waarin de clerus, de Kerk en de wereld verkeren, is in de grond van de zaak een spirituele crisis, een geloofscrisis. Wij beleven het mysterie van het onrecht, het mysterie van het verraad, het mysterie van Judas.

Sta mij toe om samen met u te overwegen wie Judas was. Jezus had hem net zo goed geroepen als alle andere apostelen. Hij hield van hem! Hij zond hem uit om de blijde boodschap te verkondigen. Maar stap voor stap kreeg de twijfel Judas in zijn greep. Ongemerkt ging hij een oordeel vellen over wat Jezus leerde. Hij zei bij zichzelf: 'Die Jezus is te veeleisend, te onpraktisch'. Judas wilde de komst van het Koninkrijk Gods op aarde, nu meteen, door menselijke methoden toe te passen en zijn eigen plan te trek-

Ach, Judas Iskariot!

ken. Toch had hij Jezus tegen hem horen zeggen: 'Mijn gedachten zijn niet uw gedachten, en uw wegen niet mijn wegen' (Jes 55,8). Ondanks alles nam Judas afstand en luisterde niet meer naar Christus. Hij ging niet meer met Hem mee in die lange nachten van stilte en gebed. Judas vluchtte weg in de beslommingen van de wereld. Hij ging zich bezighouden met de beurs, met geld en met commercie. Hij loog, doordat hij Christus bleef vergezellen maar niet meer in Hem geloofde. Hij mopperde. Op de avond van Witte Donderdag heeft de meester zijn voeten gewassen. Zijn hart moet wel heel erg verhard zijn geweest, want hij werd hier niet door weerhouden. De Heer knielde aan zijn voeten neer als een vernederde dienaar, en waste de voeten van degene die Hem zou overleveren. De blik van Jezus, vol zachtmoedigheid en barmhartigheid, rustte nog één laatste keer op hem, maar de duivel was al binnengedrongen in Judas' hart. Hij sloeg zijn ogen niet neer. Van binnen zal hij wel de traditionele leus van de opstandelingen hebben geroepen: '*Non serviam*', ik zal niet dienen. Bij het Laatste Avondmaal gaat hij ter Communie terwijl zijn plan al vaststaat. Dat was de eerste heiligschennende Communie in de geschiedenis. En hij was een verrader.

In alle eeuwigheid zal een verrader een 'Judas' worden genoemd, en zijn schaduw waart onder ons rond. Jazeker, wij hebben net zo goed verraad gepleegd als hij! Wij zijn opgehouden met bidden. Het kwaad van een doelmatig activisme is overal doorgedrongen. Wij proberen in onze organisatie de grote ondernemingen te imiteren. Wij vergeten dat alleen het gebed het levensbloed kan zijn dat door het hart van de Kerk heenstroomt. We beweren dat we geen tijd hebben te verliezen, want die tijd hebben we nodig voor al dat nuttige sociale werk. Wie opgehouden is met bidden, is reeds een verrader. Hij is alleen daardoor al bereid tot elk compromis dat de wereld van hem vraagt. Hij gaat de weg van Judas. Wij accepteren zomaar dat er van alles ter discussie wordt gesteld. De katholieke leer wordt in twijfel getrokken. In naam van standpunten die zogenaamd intellectueel verantwoord zijn, scheppen theologen er genoeg in om dogma's af te breken en om de ethiek te beroven van haar diepste betekenis. Het relativisme is het

masker dat Judas draagt als hij voor intellectueel speelt. Hoe kan het ons dan verbazen als we horen dat vele priesters hun beloften breken? Wij relativieren de zin van het celibaat en eisen het recht op om een privéleven te leiden, hetgeen in tegenspraak is met de zending van een priester. Sommige mensen gaan zelfs zover dat ze het recht op homoseksueelgedrag opeisen. De schandalen volgen elkaar op bij priesters en zelfs bij bisschoppen.

Het mysterie van Judas breidt zich steeds verder uit, en daarom wil ik tegen de priesters zeggen: blij sterk en houd uw rug recht. Natuurlijk krijgt u straks, met dank aan enkele dienaren Gods, het etiket 'homoseksueel' opgeplakt. Men zal de katholieke Kerk door het slijk halen. Men zal doen alsof ze enkel en alleen bestaat uit hypocriete priesters die uit zijn op macht. Laat u zich hierdoor niet verontrusten. Op Goede Vrijdag werd Jezus beschuldigd van alle misdaden van de wereld. En Jeruzalem brulde: 'Kruisigt hem! Kruisigt hem!' Zeker, er is tendentieuw onderzoek waarin de rampzalige situatie wordt beschreven van onverantwoordelijke geestelijken wier geestelijke leven is doodgebloed – en dat terwijl ze een toppositie innemen binnen de Kerk. En toch: blij kalm en vol vertrouwen, net als de heilige maagd en de apostel Johannes aan de voet van het kruis. Gewetenloze priesters, waaronder bisschoppen en kardinalen, kunnen nooit het stralende getuigenis bezodelen van de meer dan vierhonderdduizend priesters over de gehele wereld die elke dag trouw de Heer dienen, en die dat op een heilige wijze en vol vreugde doen. De Kerk kan felle aanvallen te verduren krijgen, maar ze zal niet sterven. Zo luidt de belofte van de Heer, en zijn Woord is onfeilbaar.

De christenen zijn bang, wankelmoedig en vol twijfel. Voor hen is dit boek bedoeld, en de boodschap is: twijfel niet! Blijf recht in de leer! Ga door met bidden! Dit boek is bedoeld om troost te bieden aan trouwe christenen en priesters.

Het mysterie van Judas, het mysterie van het verraad, is een geniepig vergif. De duivel is erop uit om ons te laten twijfelen aan de Kerk. Hij wil dat wij haar beschouwen als een menselijke or-

Ach, Judas Iskariot!

ganisatie die in crisis verkeert. Toch is zij zoveel méér: zij is de voortzetting van Christus zelf. De duivel brengt ons tot verdeeldheid en schisma's. Hij wil ons laten geloven dat de Kerk verraad heeft gepleegd. Maar de Kerk pleegt geen verraad. Zij zit wel vol zondaars, maar is zelf zonder zonden! Er zal altijd genoeg licht in haar voorhanden zijn voor mensen die op zoek zijn naar God. Laat u niet verleiden door haat, verdeeldheid en manipulatie. Het is niet zo dat we een partij moeten oprichten en elkaar in de haren moeten vliegen: 'De Meester heeft ons gewaarschuwd tegen deze risico's en Hij ging zo ver om het volk gerust te stellen, zelfs als het gaat om slechte zieleherders: die mogen geen aanleiding zijn om de Kerk te verlaten, die immers de zetel der wijsheid is. (...) Laten we ons dus niet verliezen in heilloze verdeeldheid, omwille van diegenen die slecht zijn', zei Augustinus al (brief 105).

De Kerk lijdt, ze wordt gehoond, en het gevaar komt van binnen uit. Laten we haar niet in de steek laten. Alle zieleherders zijn zondaars, en toch dragen zij het mysterie van Christus in zich. Maar wat moeten we dan? Het gaat er niet om dat we ons moeten organiseren en bepaalde strategieën moeten gaan toepassen. Hoe kunnen we geloven dat we de dingen op eigen kracht kunnen verbeteren? Dan trappen we nogmaals in het dodelijke waandenkbeeld van Judas.

Geconfronteerd met het enorme aantal voorbeelden van zondig gedrag bij functionarissen van de Kerk, voelen wij de verleiding om daar eens even wat aan te gaan doen. Wij zouden de Kerk het liefst op eigen kracht willen zuiveren. Maar dat zou een vergissing zijn. Wat gaan we dan doen? Een partij oprichten? Of een stroming? Dat is de grootste verleiding: de schone schijn van de verdeeldheid. Zogenaamd doet men het goede, maar men keert zich tegen elkaar, men bekritiseert elkaar en men verscheurt elkaar. En de duivel lacht zich rot. Hij is erin geslaagd om goede mensen te verleiden door ze iets zogenaamd goeds voor te spiegelen. Wij hervormen de Kerk niet door onderling verdeeld te zijn en elkaar te haten. Wij hervormen de Kerk door te beginnen bij onszelf!

Laat ieder van ons, vanuit zijn eigen positie, de zonde aanklagen, en om te beginnen die van onszelf.

Ik ril bij de gedachte dat het naadloze kleed van Christus opnieuw in stukken dreigt te worden gescheurd. Jezus heeft tijdens zijn doodstrijd al voorzien dat er verdeeldheid zou zijn onder de christenen. Laten we Hem niet opnieuw kruisigen! Zijn hart smeekt ons hierom: Hij dorst naar eenheid! De duivel is bang om bij zijn eigen naam te worden genoemd, dus hij bekleedt zich maar al te graag met de mist van de meerduidigheid. Laten we dus duidelijk zijn. ‘De dingen slecht benoemen wil zeggen dat we de ellende in de wereld vermeederen’, zei Albert Camus.

In dit boek zal ik niet terugschrikken voor krachtige bewoordingen. Met de hulp van de schrijver en essayist Nicolas Diat, zonder wie er weinig mogelijk zou zijn geweest en die vanaf het schrijven van *God of niets* altijd volledig trouw gebleven is, wil ik mij laten inspireren door het Woord van God dat als het ware een tweesnijdend zwaard is. Laten we er niet voor terugschrikken om te zeggen dat de Kerk behoefte heeft aan een diepgaande hervorming en dat de weg daar naartoe wordt geplaveid door onze eigen bekering. Vergeef het mij als sommige formuleringen van mij u choqueren. Ik wil u echter niet in slaap wiegen met leugenachtige lieve woorden. Ik ben niet op zoek naar succes of populariteit. Dit boek is mijn hartekreet! Een hartekreet van liefde voor God en mijn broeders. Ik ben u, mijn medechristenen, alleen de waarheid verschuldigd die redding brengt. De Kerk ligt op sterven omdat haar zieleherders bang zijn om waarheidsgetrouw en duidelijk te zijn in wat zij zeggen. We zijn bang voor de media, de openbare mening, onze eigen broeders! Een goede herder echter, geeft zijn leven voor zijn schapen.

Vandaag, op deze bladzijden, bied ik u datgene aan wat het hart van mijn leven uitmaakt: het geloof in God. Het zal niet lang duren voordat ik verschijn voor de eeuwige Rechter. Als ik niet de waarheid aan u doorgeef die ik heb ontvangen, wat moet ik dan tegen Hem zeggen? Wij bisschoppen zouden moeten rillen bij de gedachte aan al die keren dat we ons schuldig gemaakt hebben

Ach, Judas Iskariot!

aan een zwijgen waardoor wij ons medeplichtig hebben gemaakt aan wat niet goed is, of waarmee wij het met de wereld op een akkoordje probeerden te gooien.

Vaak krijg ik de vraag: wat moeten we doen? Als er verdeeldheid dreigt, moet de eenheid worden versterkt. Dat is niet hetzelfde als de *esprit de corps* die we in de wereld aantreffen. De eenheid van de Kerk vindt haar oorsprong in het hart van Jezus Christus. Wij moeten dicht bij Hem, ja ín Hem verblijven. Dat hart is geopend door de lans opdat het voor ons een toevluchtsoord zou worden, en het zal voor ons een thuis zijn. De eenheid van de Kerk berust op vier zuilen: het gebed, de katholieke leer, de liefde tot Petrus en de wederzijdse naastenliefde. Dit moeten de vier prioriteiten worden voor onze ziel en al onze handelingen.

Het gebed

Zonder vereniging met God zal alles wat wij ondernemen om de Kerk en het geloof te versterken zinloos zijn. Zonder het gebed zijn wij slechts klinkende cimbalen. Dan dalen wij af tot het niveau van media-artiesten die een hoop lawaai maken en alleen gebakken lucht produceren. Het gebed moet onze meest intieme ademhaling worden. Door het gebed komen we tegenover God te staan – en waar zouden wij anders naar moeten streven? Hebben wij als christenen, priesters, bisschoppen enige andere bestaansgrond dan dat wij voor Gods aangezicht staan en anderen daartoe brengen? Het wordt tijd dat we dit gaan onderwijzen! Het wordt tijd om dit in praktijk te brengen! Wie bidt, redt zichzelf; wie niet bidt, verdoemt zichzelf, zei de heilige Alphonsus al. Graag leg ik hier de nadruk op, want een Kerk die het gebed niet praktiseert omdat het het hoogste goed is dat zij bezit, gaat haar ondergang tegemoet. Als we niet de zin terugvinden van lange nachtwakes die wij vol geduld doorbrengen met de Heer, dan zullen wij Hem verraden. De apostelen deden het ook: denken wij soms dat wij beter zijn dan zij? Met name priesters moeten absoluut beziel worden door het gebed. Anders wordt zelfs de meest effectieve activiteit op sociaal gebied nutteloos en zelfs schadelijk. Die geeft ons dan de illusie dat we God dienen terwijl we alleen maar het werk van de Boze verrichten. Het gaat er niet om dat we steeds

meer en meer devoties gaan beoefenen. Het gaat erom dat wij zwijgen en aanbidden. Het gaat erom dat wij op onze knieën gaan. Het gaat erom dat we vol vrees en respect de liturgie binnengaan. Die is Gods werk en dus geen theateropvoering.

Graag zou ik zien dat mijn medebisschoppen nooit hun grote verantwoordelijkheden uit het oog verliezen. Beste vrienden, willen jullie de Kerk weer oprichten? Ga dan op de knieën! Het is de enige manier! Anders zal niets van wat u doet ooit van God komen. Alleen God kan ons redden, en dat zal Hij alleen doen als wij tot Hem bidden. Wat zou ik graag willen dat er vanuit de gehele wereld een innig en ononderbroken gebed opstijgt, waarbij God wordt aanbeden met lofprijzingen en smeekbeden. Op de dag dat dit stille lied in de harten van de mensen weerklinkt, zal het eindelijk mogelijk zijn dat de Heer wordt gehoord en handelt via zijn kinderen. Vanaf dat moment hinderen wij Hem niet meer met onze opwinding en ons geklets. Als we niet net als de apostel Johannes ons hoofd neerleggen aan het hart van Christus, zullen wij niet de kracht hebben om Hem te volgen tot het kruis aan toe. Als wij niet de tijd nemen om de harteklop van onze God te horen, zullen wij Hem in de steek laten; wij zullen Hem verraden, zoals ook de apostelen hebben gedaan.

De katholieke leer

De eenheid van de Kerk is niet iets dat wij moeten uitvinden en opbouwen. De bron van onze eenheid gaat aan ons vooraf en wordt ons aangeboden. Deze bron is de openbaring die wij ontvangen. Als ieder zijn eigen mening, zijn eigen nieuwigheid verdedigt, zal de verdeeldheid allerwegen om zich heen grijpen. Mijn hart bloedt als ik zie hoeveel zieleherders de katholieke leer verkwanselen en zo verdeeldheid zaaien onder de gelovigen. Het christenvolk mag van ons verwachten dat ons onderricht duidelijk, krachtig en eenduidig is. Hoe kunnen we het accepteren dat bisschoppenconferenties elkaar tegenspreken? Daar waar verwar- ring heerst, kan God niet wonen!

De eenheid van het geloof veronderstelt de eenheid van het leer- gezag in ruimte en tijd. Wanneer ons iets wordt geleerd dat nieuw is, dan moet dit gegeven worden geïnterpreteerd op een wijze die

Ach, Judas Iskariot!

overeenstemt met wat reeds eerder is geleerd. Als wij daarmee breken en een revolutie teweegbrengen, maken we de eenheid kapot die de Kerk sturing geeft door de eeuwen heen. Dat wil niet zeggen dat we gedoemd zijn om alles te fixeren, maar elke evolutie moet bestaan uit een beter begrip van wat is voorafgegaan, en uit de verdieping daarvan. De leer van 'hervorming in continuïteit', op zo'n duidelijke wijze onderwezen door Benedictus XVI, is een onmisbare voorwaarde voor eenheid. Mensen die met veel poeha verandering aankondigen en breken met het verleden, zijn valse profeten. Zij streven niet het welzijn na van de kudde. Het zijn mensen in loondienst die zonder toestemming de schaaftal zijn binnengedrongen. Onze eenheid zal tot stand worden gebracht op basis van de waarheid van de katholieke leer. Een andere manier is er niet. Als men ernaar streeft om populair te worden bij de media ten koste van de waarheid, doet men in feite wat Judas deed.

Laten we niet bang zijn! Wat kun je voor mooier geschenk aanbieden aan de mensheid dan de waarheid van het evangelie? Zeker, Jezus is veeleisend. En ja, Hem navolgen betekent dat je iedere dag zijn kruis draagt! Overal ligt de verleiding op de loer om laf te zijn, en dat geldt met name voor de pastores. Jezus' leer lijkt te hardvochtig. Velen onder ons komen in de verleiding om te denken: 'Deze taal stuit iemand tegen de borst. Wie kan daar naar luisteren?' (Joh 6,60). De Heer keert zich om naar degenen die Hij heeft uitgekozen, naar ons die priesters en bisschoppen zijn, en Hij vraagt ons nogmaals: 'Wilt ook gij soms weggaan?' (Joh 6,67). Hij kijkt ons diep in de ogen en vraagt aan ieder van ons: Ga jij me verlaten? Ga jij weigeren om het geloof in zijn volheid te onderwijzen? Zal je de moed hebben om uit te dragen dat Ik werkelijk in de Eucharistie aanwezig ben? Zal je de moed hebben om die jongeren daar te roepen tot het godgewijde leven? Zal je de kracht hebben om te zeggen dat de sacramentele Communie haar betekenis zou kunnen verliezen bij iemand die niet regelmatig biecht? Zal je zo vermetel zijn om in herinnering te roepen dat het huwelijk werkelijk onontbindbaar is? Zal je zoveel naastenliefde hebben dat je dit zelfs doet voor mensen die het jou wellicht

zullen gaan verwijten? Zal je de moed hebben om in alle zachtmoedigheid gescheiden mensen die een nieuwe verbintenis zijn aangegaan, aan te moedigen hun levenswijze te veranderen? Wil je succes hebben of wil je Mij navolgen? God geve dat wij Hem vol liefde en nederigheid, net als Petrus, kunnen antwoorden: 'Heer, naar wie zouden wij gaan? Uw woorden zijn woorden van eeuwig leven.' (Joh 6,68).

De liefde tot Petrus

De paus is de drager van het mysterie van Simon Petrus, want tegen hem heeft Christus gezegd: 'Gij zijt Petrus, en op deze steenrots zal ik mijn Kerk bouwen' (Mat 16,18). Het mysterie van Petrus is een geloofsmysterie. Jezus heeft ervoor gekozen om zijn Kerk toe te vertrouwen aan een mens. Hij herinnert ons zoveel te meer hieraan door het feit dat Hij heeft toegestaan dat deze man hem tot drie keer toe verraadde ten overstaan van iedereen, voordat Hij hem de sleutels van zijn Kerk overhandigde. Wij weten dat het bootje van de Kerk niet aan iemand wordt toevertrouwd omdat deze persoon zulke bijzondere capaciteiten heeft. Maar we geloven wél dat deze man altijd zal worden geholpen door de goddelijke Herder om vast te houden aan het richtsnoer van het geloof.

Laten we niet bang zijn! We horen immers Jezus zeggen: 'Gij zijt Simon; (...) Gij zult Kefas – dat betekent rots² – genoemd worden' (Joh 1,42). Vanaf de allereerste uren wordt het weefsel van de kerkgeschiedenis geweven met een gouden draad van onfeilbare beslissingen van pausen die opvolgers zijn van Petrus, maar ook met een zwarte draad van menselijke en onvolmaakte handelingen van pausen die opvolgers zijn van Simon. Bij deze onbegrijpelijke overlapping van draden die in elkaar zijn verweven, ervaren wij hoe de kleine naald wordt geleid door Gods onzichtbare hand en hoe deze naald ernaar streeft om op het weefsel de enige naam aan te brengen, waardoor wij kunnen worden gered: Jezus Christus! Beste vrienden, uw zieleherders barsten van de tekortkomingen en onvolkomenheden. Maar door hen te minachten dragen jullie

---

² Latijn: petra.

Ach, Judas Iskariot!

niet bepaald bij aan de eenheid van de Kerk. Schrik er niet voor terug om het katholieke geloof van hen te verlangen, dus de sacramenten van het goddelijke leven. Herinner je de woorden van Augustinus: 'Als Petrus doopt, is het Jezus die doopt. Maar als Judas doopt, is het ook nog steeds Jezus die doopt!' (Preken over het evangelie van Johannes, VIII). Hoe onwaardig een priester ook is, hij is en blijft een instrument van Gods genade wanneer hij de sacramenten viert. Kijk toch eens in welke mate God ons liefheeft! Hij vindt het goed dat zijn eucharistische lichaam wordt toevertrouwd aan de godslasterlijke handen van waardeloze priesters. Als jullie vinden dat jullie priesters en bisschoppen geen heiligen zijn, wees dan zelf heilig voor hen. Doe boete, vast om hun fouten en hun lafheid goed te maken. Alleen zo kun je de last van de ander dragen.

Broederlijke naastenliefde

Laten we ons de volgende woorden van het Tweede Vaticaans Concilie herinneren: 'De Kerk is het sacrament van de eenheid van de mensheid.' Maar toch: wat wordt ze vaak ontsierd door haat en verdeeldheid! Het wordt tijd dat we wat welwillender worden naar elkaar toe. Het wordt tijd om te zeggen dat het afgelopen moet zijn met verdachtmakingen en wantrouwen! Voor ons katholieken wordt het tijd om 'oprecht werk te maken van interne verzoening', om met Benedictus XVI te spreken.

Ik schrijf deze woorden achter mijn bureau en heb uitzicht op het Sint-Pietersplein. Dat plein heeft wijd geopende armen die prima in staat zijn om de gehele mensheid te omarmen. De Kerk is immers een moeder die ons met open armen ontvangt! Snel, laten we in die armen gaan schuilen en elkaar daar stevig omhelzen! Aan haar moederborst is er niets dat ons bedreigt! Christus heeft voor eens en voor altijd de armen van het kruis geopend opdat de Kerk de hare ook kan openen, om ons zo te verzoenen met God en met elkaar. Tegen al degenen die geneigd zijn tot verraad, onenigheid en manipulatie, zegt de Heer nogmaals: 'Waarom vervolgt gij Mij? (...) Ik ben Jezus, die gij vervolgt' (Hand 9,4-5): Als wij met elkaar redetwisten en elkaar haten, is het Jezus die wij vervolgen!

Laten we een ogenblik samen bidden bij het grote fresco van Michelangelo in de Sixtijnse kapel. Het is een voorstelling van het Laatste Oordeel. Laten we neerknielen voor Gods majesteit die hier is weergegeven. Heel de hemelse hofhouding staat om Hem heen. Daar staan de heiligen die de instrumenten van hun martelaarschap dragen. En kijk, hier zien we de apostelen, de maagden, de onbekenden, de heiligen die het geheim zijn van Gods hart. Allen bezingen ze zijn heerlijkheid en ze loven Hem. Aan hun voeten liggen de verdoemden in de hel, die het uitschreeuwen in hun haat jegens God. Plotseling beseffen we hoe klein we zijn, dat we niets zijn. Plotseling zwijgen wij, terwijl we zojuist nog dachten dat we zulke belangrijke ideeën hadden, en plannen die beslist moesten worden uitgevoerd. Nee, we zwijgen, want we zijn overdonderd door de grootsheid van de alles overstijgende God. Vervuld van de vrees van een kind kijken we omhoog naar Christus in heerlijkheid, terwijl Hij aan ieder van ons de vraag stelt: 'Hou je van me?' Laten we toestaan dat deze vraag weerklinkt. Laten we niet te snel antwoord geven.

Houden we wel echt van Hem? Houden we zoveel van Hem dat we voor Hem zouden willen sterven? Als wij in alle nederigheid eenvoudigweg kunnen antwoorden: 'Heer, Gij weet alles: Gij weet dat ik U liefheb', dan zal hij naar ons glimlachen, dan zullen Maria en de heiligen in de hemel naar ons glimlachen, en tegen elke christen zullen ze zeggen wat Franciscus van Assisi ooit te horen kreeg: 'Ga en herstel mijn Kerk!'. Ga en herstel haar door jouw geloof, hoop en liefde. Ga en herstel haar door jouw gebed en je trouw. Dankzij jou zal mijn Kerk weer mijn thuis worden.

Robert kardinaal Sarah
Rome, vrijdag 22 februari 2019